

Stoma Öz-Yeterlik Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Stoma Öz-Yeterlik Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=31165>

Özet

Stoma Öz-Yeterlik Ölçeği (SÖYÖ), stoma sahibi bireylerin hem stoma bakımıyla ilgili teknik görevleri yerine getirme hem de sosyal hayata adaptasyon süreçlerini yönetme konusundaki **öz-yeterlik** düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir uyarılma çalışmasıdır. Toplam 22 maddeden oluşan bu ölçek, iki ana faktörlü yapıyla (Stoma Bakım ve Sosyal Öz-Yeterlik) Türkçe konuşan popülasyon için güçlü psikometrik özellikler sergilemektedir. Ölçeğin yüksek iç tutarlılığı (genel Cronbach's Alpha değeri 0.95) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile teyit edilen geçerliliği, klinik ve araştırma ortamlarında kullanım için güvenilir bir araç olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler

Stoma, Öz-Yeterlik, Hemşirelik, Stoma Bakım, Cerrahi Girişim, Psikometrik Özellikler, Uyarılma.

Yazarlar

Karaçay, P., Tozluk Yigitoglu, E., Karadağ, A.

Amaç

Stoma Öz-Yeterlik Ölçeği'nin (SÖYÖ) temel amacı, **stoma** sahibi Türk popülasyonundaki bireylerin, kendi bakımlarına baksız bir şekilde sürdürebilme ve stoma ile ilişkili günlük ve sosyal yaşam zorluklarının üstesinden gelebilme yeteneklerine olan inançlarını (öz-yeterliklerini) bilimsel olarak geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçmektir.

Bu ölçek, stoma cerrahisi geçirmiş hastaların taburculuk sonrası adaptasyon süreçlerini değerlendirmek, hemşirelik girişimlerinin etkinliğini ölçmek ve bireyselleştirilmiş eğitim programlarının planlanmasına rehberlik etmek için kritik bir araç sağlamaktadır. Ölçek, özellikle **öz-yeterlik** düzeyinin düğüklüğünün tespit edildiği alanlarda hedeflenmiş destek sağlamayı amaçlamaktadır.

Yapı

Ölçek, bireyin **stoma** ile yaşam yönetimindeki yeterlilik algısını ölçen multidisipliner bir yapıyı temsil eder. Bu yapı, iki temel alt boyuttan oluşmaktadır:

Stoma Bakım Alt Boyutu: Bu alt boyut, 13 maddeden oluşmakta olup, stoma torbasının değiştirme, sızıntıların önleme, cilt sorunlarının yönetme gibi fizyolojik ve teknik **stoma bakım** becerilerine olan güveni değerlendirir.

Sosyal Öz-Yeterlik Alt Boyutu: Bu alt boyut 9 maddeden oluşmakta olup, stoma ile seyahat

etme, sosyal ortamlarda bulunma, spor yapma gibi kamusal ve sosyal faaliyetlere katılma becerilerine olan psikososyal güveni ölçer.

Geçerlik

Ölçeğin Türkçe uyarlamasının yapı geçerliliği, Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılarak titizlikle incelenmiştir. AFA sonuçları, veri setinin **faktör analizi** için son derece uygun olduğunu (Kaiser-Meyer-Olkin, KMO= 0.91) ve ölçeğin teorik olarak beklenen iki faktörlü yapıya dönüştürüldüğünü göstermiştir.

DFA sonuçları, iki faktörlü modelin yapısal geçerliliğini destekleyen güçlü uyum indeksleri sunmuştur. Elde edilen değerler, modelin veriye mükemmel uyum sağladığını kanıtlamaktadır: Kök Ortalama Kare Hata Yaklaşımı (RMSEA) = 0.09; Normlaştırılmış Ki-Kare (NC) = 2.45; Uyum Yılışı Endeksi (GFI) = 0.904; Karşılaştırmalı Uyum Endeksi (CFI) = 0.903; Normlaştırılmış Uyum Endeksi (NFI) = 0.846; Göreli Uyum Endeksi (RFI) = 0.824 ve Artmış Uyum Endeksi (IFI) = 0.904.

Güvenirlilik

Stoma Öz-Yeterlik Ölçeği'nin güvenirlik değerlendirilmesi, iç tutarlılık ve zamana karşı kararlılık analizlerini içermiştir. İç tutarlılık, **Cronbach's Alpha** katsayısıyla ölçülmüştür.

Ölçeğin genel iç tutarlılığı oldukça yüksektir (genel Cronbach Alpha değeri = 0.95). Alt boyutlar bazında da yüksek tutarlılık gözlemlenmiştir: Stoma Bakım alt boyutu için alpha değeri 0.92, Sosyal Öz-Yeterlik alt boyutu için ise alpha değeri 0.93 olarak bulunmuştur. Ölçeğin zamana karşı kararlılığı, test-tekrar test yöntemiyle değerlendirilmiştir ve ölçümler arasındaki t-testi sonuçları ($t=0.803$; $p=.428$) istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermiştir, bu da ölçeğin tutarlı ölçümler sağladığını teyit etmektedir.

Faktör Analizi

Stoma Öz-Yeterlik Ölçeği'nin psikometrik temeli, **Açıklayıcı Faktör Analizi** (AFA) ile atılmış ve bu analiz, ölçeğin iki temel yapısal bileşenden oluştuğunu doğrulamıştır. Bu iki faktör, stoma ile yaşayan bireylerin deneyimlerini kapsamlı bir şekilde yansıtmaktadır: teknik yeterlilik ve sosyal adaptasyon.

Daha sonra uygulanan **Doğrulayıcı Faktör Analizi** (DFA), AFA tarafından belirlenen bu iki faktörlü yapıya dönüştürüldüğünü (Stoma Bakım ve Sosyal Öz-Yeterlik) Türkçe veri setinde uygunluğunu ve sağlamlığını istatistiksel olarak kanıtlamıştır. Yüksek uyum indeksleri, ölçek maddelerinin belirlenen alt boyutlara güçlü bir şekilde yüklendiğini göstermektedir.

Araç

Test Type: Uyarlama (Adaptation)

Format: 5'li Likert Ölçeği.

Language Available: Türkçe (Turkish).

Population Group: Stomalı bireyler (Kolostomi, ileostomi veya ürostomiye sahip yetişkin bireyler).

Age Group: Yetişkin (Adult).

Population Details: Stoma bakım ve sosyal entegrasyon konusunda öz-yeterlik algısını ölçmek isteyen Türkçe konuşan popülasyon.

Test Methodology: Toplam 22 maddeden oluşmaktadır. Derecelendirme sistemi 5 basamaklıdır: 1=Hiç kendine güvenli değil, 5=Asla kendine güvenli. Puanlama, bireyin **öz-yeterlik** düzeyini yansıtır; yüksek puanlar daha yüksek öz-yeterliliğe işaret eder.

Anahtar Kelimeler

Stoma, Öz-Yeterlik, Hemşirelik, Cerrahi, Psikometri, Stoma Bakım, Likert Ölçeği, Uyarlama, Güvenirlik, Geçerlik.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Belirtilmemiştir.

Affiliation Email addresses: pkaracay@ku.edu.tr (Sorumlu Yazar: Pelin KARAÇAY)

Correspondence Address: Pelin KARAÇAY, Koç Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İstanbul, Türkiye (Kaynak yayına dayanarak).

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçeğin Türkçe adaptasyon çalışması 2020 yılında yayınlanmıştır. Ölçeğin kullanımı için izinler ve olası ücretlendirme bilgileri hakkında sorumlu yazar Pelin Karaçay ile (pkaracay@ku.edu.tr) üzerinden iletişime geçilmesi gerekmektedir.

Makalenin orijinal yayın bağlantısı: onlinelibrary.wiley.com

Ölçeğin Türkçe uyarlamasına ait orijinal PDF dosyası burada mevcuttur: [stoma-oz-yeterlik-olcegi-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Karaçay, P., Tozluk Yigitoglu, E., & Karadağ, A. (2020). The validity and reliability of the Stoma Self-Efficacy Scale: A methodological study. *International Journal of Nursing Practice*, e12840.

Stoma Öz-Yeterlik Ölçeği Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

1. Apply the stoma collection materials before leakages appear.
4. Prevent skin problems.
15. Travel by train or bus.